

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Джиги Г.М.

викладач вищої категорії,

Тульчинський фаховий коледж культури

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗКРИТТЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

На сучасному етапі соціокультурна діяльність є ваговою складовою культурного життя українського суспільства, що охоплює широке коло існуючих в суспільстві не лише культурних, але й соціальних відносин, зв'язків та основних елементів розвитку нової культурної політики країни.

Переважна більшість соціологів і культурологів вважає стержнем і ядром культури систему цінностей і норм. Соціологія культури має свою розгалужену систему понять і категорій. У цьому контексті соціологія культури визначається як певна система важливих для людини смислових комплексів-цінностей, які здатні виступати регулятивними принципами індивідуальної та групової поведінки в культурному середовищі людини.

Соціокультурні зразки поведінки закріплені в обрядах, звичаях і традиціях.

Обряди-сукупність стереотипних колективних дій, що втілюють у собі ті чи інші соціальні ідеї, уявлення, норми й цінності. Звичаї – це неписані правила поведінки. Традиції функціонують у всіх соціальних системах, будучи необхідною умовою їх життєдіяльності і є елементами соціокультурної спадщини, котрі передаються з покоління в покоління.

Існує суспільна думка, що саме українське село є осередком збереження традиційних культурних цінностей народу. Проте однією з гострих проблем сучасної соціології культури є проблема села як складової галузевої соціології села. Оскільки вона пов'язана з усією системою змін у суспільстві (спосіб життя, міграція, урбанізація, соціально-культурна диференціація, збереження автентичності національної культури та ін.) то значна частина її соціокультурної проблеми розглядається на стику таких галузей як етносоціокультурологія, соціологія міграцій і професій, соціологія способу життя та ін.

Сьогодні проблеми культури українського села слід розглядати в контексті тих змін, що відбуваються в українському суспільстві.

В Україні складається нова соціальна реальність, яка не тільки створює соціокультурну ситуацію, а й породжує нову культурну реальність й нові відносини між суб'єктами, новий зміст, нові пріоритети.

Нова культурна реальність породжує нові умови розвитку культури: принципові зміни в системі цінностей, норм і принципів функціонування культурного життя, урізноманітнення культурних потреб та засобів їх задоволення.

Однак сьогодні культурні надбання країни залишаються ще малодоступними для багатьох людей у зв'язку з їх низькою соціально-культурною активністю, що вимагає підвищення рівня людського капіталу, вдосконалення системи культурно-освітньої діяльності. Під час трансформаційних процесів в суспільстві з'явилися не тільки нові відносини між суб'єктами і закладами культури, а й новий зміст їх діяльності, нові пріоритети, а також відбулись значні зміни в системі цінностей, норм і принципів культурного життя. Слід відмітити, що в ринкових умовах господарювання вкрай важливими виступають такі ознаки культурного середовища як його культурна привабливість та соціально-культурна активність населення. Також на розвиток соціокультурної діяльності впливають і економічні фактори (сума витрат на сферу культури).

Рівень життя сільського населення на сьогодні в Україні характеризується незадовільним станом соціокультурного розвитку. Заклади соціальної інфраструктури, які ще не так давно слугували центром публічного життя, зараз знаходяться вкрай тяжкому стані та не виконують покладених на них функцій. Криза діяльності закладів культури пояснюється недостатньою їх адаптацією до сучасних вимог суспільства та невикористання усього наявного потенціалу.

В ході децентралізації повноваження по утриманню сільських закладів культури лягли на плечі об'єднаних громад (ОТГ). Жодні механізми державної підтримки в цьому сенсі не були передбачені. В сільських закладах культури і раніше було багато проблем, а сьогодні ситуація стає критичною.

Більшість сільських закладів культури клубного типу не ремонтувалась роками, потребують встановлення систем опалення та водопостачання, не оновлювались обладнання та апаратура. Субвенції, що отримали громади в рамках реформи не завжди використовувалися по цільовому призначенню. Низька заробітна плата та відсутність професійних перспектив в сільській місцевості не сприяє залученню фахівців до роботи на посадах у сфері культури. Саме тому сьогодні виникла необхідність трансформації сільських закладів культури в осередки громадської активності. Проведене експертами дослідження з проблем у роботі закладів культури показало, що провідне місце мають займати потреби морального оздоровлення і

розвитку людей, далі художньо-естетичні потреби та потреби спілкування, а також культурно-етнічні, громадсько-політичні та релігійні потреби. Сучасне українське село має багато гострих соціально-економічних та соціально-культурних проблем. Подальший розвиток таких процесів в майбутньому може призвести до поглиблення соціальних проблем суспільства в цілому. Сьогодні суспільство, галузь культури та соціальні відносини перебувають в складних взаємостосунках. Особливого значення набуває вивчення тенденцій розвитку соціокультурної діяльності. Використання наукових здобутків класичної соціології, в тому числі ідеї О. Конта щодо розгляду суспільства з точки зору соціальної статистики та соціальної динаміки, допоможе в розробці нової методології соціології культури, сприятиме глибинному дослідженню аспектів соціокультурного життя жителів сільської місцевості. Серед попередніх досліджень, проведених експертами сільські жителі мають потребу в окремих закладах культури або ж базових формах дозвілля: кафе-клуби, спортивно-оздоровчі клуби і тп. Таким чином, в свідомості населення поступово складається універсальна модель закладу, що відповідає іманентній природі культури. Крім цього в оцінці експертів прослідковується дві нові організаційні форми: дитячі центри естетичного виховання та центри розвитку фольклору, що підтверджує думку про збереження в сільській місцевості народного мистецтва, мистецької домінанти гуманізації дозвілля зокрема та культури в цілому.

Зміни, що відбуваються в соціокультурному середовищі села – доступ до всесвітньої мережі Інтернет вимагають від працівників культури інноваційних підходів, оновлення змісту і форм соціокультурної діяльності.

Вирішення, хоча б в певній мірі, проблем соціокультурного розвитку сільських мешканців, сприятиме збереженню та розвитку закладів культури в сільській місцевості, запобіганню відтоку працездатного населення, особливо молоді.

Список використаних джерел:

1. Соціологія культури: навч. посібник / за ред.. О.М. Семашка і В.М. Пічі. – Львів, 2003. – 334 с.
2. Ковальчук Т.І. Соціальна робота ц сфері дозвілля: підручник / Т.І. Ковальчук; за науковою редакцією професора І.П. Ковальчука. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2016. – 519 с.
3. Укр. народознавство: навч. посібник / за ред. С.П. Павлюка, Г.И. Гориня. – Львів.: Фенікс, 1994. – 568 с.
4. Практикум з соціології: навч. посібник для студентів вищих закладів освіти / за ред. В.М. Пічі. – 2-ге вид. стереот. – Львів: «Моноліт плюс», 2004. – 369 с.
5. Цимбалюк Н.М. Соціологія дозвілля: навч. посібник. – Київ, 2001. – 180 с.